POLSKI RUCH WOLNOŚCIOWY
„NIEPODLEGŁOŚĆ I DEMOKRACJA"
NiD

MOBILIZACJA POLSKI
NA WYGNANIU

1 9 4 6

LONDYN :—: MARZEC

Cena 2 d.

Przywrócenie niepodległości Polski może nastąpić jedynie w następstwie zasadniczej zmiany istniejącego układu stosunków międzynarodowych i zapanowania w świecie rzeczywistej demokracji, w której każdy naród i każdy człowiek będą podmiotami ustroju międzynarodowego i państwowego, — a nie przedmiotami, jak usiłują to narzucić ludzkości siły totalistyczne. Innymi słowy, **wyzwolenie Polski jest nierozerwalnie związane ze zwycięstwem światowej demokracji.**

W tych warunkach polska racja stanu wymaga, aby poza niewolnym krajem istniała pełnowartościowa społeczność polska, której zadaniem byłoby :

1. stać się rzecznikiem interesów narodu polskiego wobec świata, nie dopuszczając, aby sprawa jego niepodległości straciła aktualność polityczną,
2. czynnie współdziałać z ruchami wyzwoleńczymi innych narodów dla zapewnienia wolności zjednoczonej i demokratycznej Europie, a przez to i Polsce,
3. kontynuować pracę w tych dziedzinach życia narodowego, które nie będą mogły rozwijać się w Kraju,
4. dopomagać Krajowi do przetrwania obecnego okresu niewoli,
5. wrócić do Polski, kiedy układ sił politycznych w świecie stworzy warunki dla przeniesienia do Kraju bezpośredniej akcji wyzwoleńczej.

Ustalając w powyższy sposób zadania wolnej społeczności polskiej zagranicą, należy z całą siłą zaznaczyć, że rola jej zależeć będzie przede wszystkim od prawidłowej oceny swojego położenia i trafnego wyboru środków działania. To z kolei dopiero podyktuje jej formy organizacyjne.

Musi więc ona po pierwsze wyraźnie określić niepodległościową misję swojego pozostawania w wolnym świecie, odcinając się zdecydowanie od tych wszystkich, którzy nie wracają do Polski z racji osobistego oportunizmu lub ze względu na reakcyjność swych przekonań politycznych i społecznych. Nie bronią dobrze niepodległości ci, dla których powrót oznacza po prostu odzyskanie ich dawnych przywilejów.

Musi ona, po drugie, znaleźć wspólny język z innymi uciśnionymi narodami, dążąc do przywrócenia sprawie polskiej tego znaczenia powszechnego symbolu walki o wolność, jaki posiadała ona w ubiegłym stuleciu. W tym celu powinna ona stać się kuźnią charakterów i ośrodkiem ruchu umysłowego, który współdziałając w przezwyciężeniu obecnego kryzysu moralnego świata, przyczyni się do rozwiązania tych problemów, z jakimi ludzkość musi się uporać, jeżeli **życie zbiorowe ma być zbudowane na zasadach sprawiedliwości społecznej i wolności politycznej.**

Musi ona, po trzecie, **utrzymać łączność duchową z Krajem,** nie dopuszczając do oderwania się od głównego nurtu dążeń Kraju oraz do odcięcia Kraju od wspólnoty ideowo-kulturalnej z Zachodem.

Wreszcie wolna społeczność polska dążyć musi do zapewnienia sobie warunków przetrwania, jako środowisko zdolne do samodzielnego życia narodowego. **Musi więc przeciwstawić grożącemu rozproszeniu zwartą, ideową organizację wszystkich skupień polskich na świecie.** W ten tylko sposób Polska na wygnaniu może zachować charakter organizmu narodowego o jak najpełniejszym przekroju społecznym, opartego przede wszystkim na elemencie młodym i aktywnym.

Dla wypełnienia wszystkich tych zadań **Polacy, pozostający poza Krajem w celu kontynuowania walki o jego wyzwolenie, powołać muszą centralny ośrodek dyspozycji politycznej, który będzie kierował ich działalnością niepodległościową i reprezentował ją wobec świata.** Zadaniom tym w obecnych warunkach podołać nie może legalny Rząd R. P. mimo, że jest on, obok Prezydenta Rzplitej, wyrazem ciągłości niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Centralny ośrodek dyspozycji politycznej wolnej społeczności polskiej powinien był być utworzony niezwłocznie po uznaniu przez mocarstwa anglosaskie rządu warszawskiego. Zaniedbania w tym zakresie spowodowały osłabienie działalności niepodległościowej emigracji i przyczyniły się do zdezorientowania przychylnej Polsce opinii w świecie. Fakt ten jest jeszcze jednym przykładem, jak czynniki odpowiedzialne za politykę polską nie przygotowały się do oczekujących je nowych form pracy.

Na to jednak, aby ten centralny ośrodek dyspozycji politycznej **nie był fikcją**, lecz mógł skutecznie wypełniać swoje historyczne zadania, musi on odpowiadać szeregowi warunków:

1. Powinien on posiadać **charakter wyraźnie demokratyczny przez swój skład osobowy i program polityczno-społeczny.** Jedynie bowiem **wtedy będzie on zdolny czynnie współpracować z międzynarodowymi siłami postępu, utrzymać więź ideową z masami ludowymi w Kraju oraz uchronić społeczność polską zagranicą przed stoczeniem się do poziomu „białej emigracji".**

2. Powinien on związać się silnie z zapleczem społecznym, jako niezbędną podstawą działalności politycznej.

3. Koncepcja organizacyjna takiego ośrodka powinna uwzględniać **podział zadań,** jaki rzeczywistość polityczna narzuca Krajowi i emigracji; walka o zachowanie bytu narodowego rozegrana będzie w Kraju, zaś walkę o niepodległość państwową przeprowadzić musi przede wszystkim emigracja. W ten sposób **wolna społeczność polska w świecie będzie odpowiednikiem walki o przetrwanie w Kraju, a nie jej przeciwstawieniem.**

4. Powinien on objąć swoim zasięgiem nie tylko drobne stosunkowo skupienia polskie w W. Brytanii, ale i wszystkie środowiska polskie w Europie i poza nią.

5. Trzon kierownictwa wolnej społeczności polskiej stanowić muszą ugrupowania polityczne, poprzez które wypowiada się i działa każda demokracja. Miarą znaczenia poszczególnych grup politycznych nie może być jednak stary układ z r. 1939. **Powinny być znalezione formy, które pozwolą społeczeństwu polskiemu na wygnaniu wypowiedzieć się i określić w ten sposób rzeczywisty zasięg poszczególnych kierunków politycznych.** Z drugiej strony, wobec wyjątkowego znaczenia, jakie problemy ekonomiczne odgrywać będą na emigracji, należy uznać, że w istniejących warunkach kierownictwo centralne powinno się oprzeć również na organizacjach społecznych i zawodowych.

6. Nie trzeba chyba wreszcie podkreślać, że to kierownictwo musi się rządzić w swoich pracach zasadami demokratycznymi. Prawo veta, które zaważyło w sposób złowrogi na losach Polski, nie może być tolerowane w naszym życiu wewnętrznym.

Potrzeba stworzenia centralnego ośrodka dyspozycji politycznej nie ulega wątpliwości. Dopóki jednak nie będą mogły być spełnione wyżej wskazane warunki, konieczne na to, by mógł on współpracować z siłami światowej demokracji i posiadać rzeczywiste zaplecze w polskich środowiskach

niepodległościowych — wydaje się celowym, aby proces mobilizacji tych środowisk odbywał się, jak dotychczas, etapami.

Chociaż bowiem nie wszystkie z prób podejmowanych w tym zakresie zdały egzamin życia, to jednak w sumie stanowią one już poważny krok naprzód. Najmniej fortunnym było utworzenie w r. 1945 t. zw. Unionu, pomyślanego jako reprezentacja polskich związków i stowarzyszeń w W. Brytanii. Ciało to, nie będąc wynikiem żadnego procesu naturalnego, lecz powołane w drodze nominacji, nie znalazło aprobaty społeczeństwa i zawisło w próżni.

Innym przykładem tendencji scaleniowych jest powstanie w Londynie Rady Polskich Ugrupowań Politycznych, obejmujących odłamy emigracyjne przedwojennych stronnictw polskich. Razem grupy te znajdują oddźwięk co najwyżej w części społeczeństwa, podczas gdy poza ich zasięgiem pozostaje większość pokolenia wyrosłego w wolnej Polsce. Można jednak wyrazić nadzieję, że porozumienie tych grup pozwoli im, w sposób bardziej czynny niż dotychczas, wziąć udział w pracach niepodległościowych.

Znacznie poważniejszym osiągnięciem omawianego procesu było powstanie Komitetu Społecznego Organizacji Zawodowych, który na swoim odcinku dokonał szerokiej mobilizacji sił społecznych. Jeżeli wreszcie do tego dodamy prace Polskiego Ruchu Wolnościowego „Niepodległość i Demokracja" nad uaktywnieniem średniego i młodego pokolenia, to odcinkowe dążenia do mobilizacji polskich sił niepodległościowych zarysują się zupełnie wyraźnie.

Sprawa natomiast zorganizowania centralnego kierownictwa politycznego **pozostaje nadal otwarta.** Wydaje się przytem, że o ile potrzeba takiego kierownictwa jest powszechnie uznana, o tyle zasady, na których ma się ono oprzeć,

nie zostały jeszcze skrystalizowane. Dalsza dyskusja jest przeto niezbędna.

Całe społeczeństwo polskie powinno odpowiedzieć przede wszystkim na następujące pytania: w jakich warunkach politycznych nastąpić może wyzwolenie narodów uciśnionych i wraz z tym odzyskanie niepodległości przez Polskę?

Z jakimi siłami politycznymi i społecznymi na świecie chce się ono sprzymierzyć dla osiągnięcia tego celu? Jak rozumie zadania Kraju? Jakie są zadania emigracji? Prawidłowa odpowiedź na to pytanie wykaże, w naszym przekonaniu, że **centralne kierownictwo polityczne musi przede wszystkim być demokratyczne**, a to z kolei przesądzi jego skład i formy organizacyjne.

Dyskusja na te tematy nie może się oczywiście ograniczyć do kanapowej pogawędki. Musi ona objąć jak najszersze masy polskie poza krajem z udziałem aktywnych elementów wszystkich ugrupowań politycznych i społecznych w W. Brytanii, Niemczech, Włoszech, Francji i gdziekolwiek znajdują się polskie skupienia.

Dopiero kierownictwo, wyrosłe w ogniu takiej dyskusji, będzie miało rzeczywisty autorytet i prawo decyzji, wynikające z przekonania, że jest ono wykładnikiem świadomej swoich celów opinii publicznej.

Londyn, w marcu 1946.

NOWE WYDAWNICTWA
POLSKIEGO RUCHU WOLNOŚCIOWEGO
„NIEPODLEGŁOŚĆ I DEMOKRACJA":

W tej walce chodzi o sprawę człowieka — *Stanisław Neczaj* — Książka, którą jak najwięcej *Polaków* przeczytać powinno.

Poland to-day as seen by foreign observers — opracował *K. M. Dziewanowski* — Książka, którą jak najwięcej *cudzoziemców* przeczytać powinno.

Nakładem: Komitetu Wydawniczego Polskiego Ruchu Wolnościowego „Niepodległość i Demokracja" —
66, New Cavendish St.
LONDON W. 1.

W

...laków

Po

...rą jak

Nakładem: Komitetu Wydawniczego Polskiego Ruchu Wolnościowego „Niepodległość i Demokracja" — 66, New Cavendish St. LONDON W. 1.